

- על התורה - י"ב
- חלקים
- שבת קודש
- חכמה ומוסר
- ביטחון
- הגדה של פסח
- חג המצות
- ספירת העומר וחג
- השבועות
- גלות ונאולה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תנוכה
- פורים
- שיר השירים
- עניינים בש"ס
- המצוות התמידיות
- שמבקוש
- שומע כענה
- דרכי החינוך

mechonbenmelech@gmail.com: ניתן להשיג:
בארה"ב ניתן להשיג:
le@vefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת בלק תשפ"ה
גליון מס' 373

אוצרות בן מלך

מתורתו של מרו רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

ככתב ספרו ופרשת בלעם'. כי מבלעדי נבואת משה אין מקור ואין גילוי לכלל הפרשה הזו.

ומעתה יש לבאר מהו באמת הצורך לשלב פרשה
עלומה זו לגלותה לבני ישראל, ואף לכתוב אותה
ולשלבها בתוך תורת ה' לישראל. ובוודאי משנכתבה
בתורה הרי זה למען למדה את בני ישראל שימה
בפיהם לצנח נצחים.

אלא וודאי שיש בכך מטרה מיוחדת מאת ה',
שיהיה נכלל בתורה שבחם של ישראל. והנה כי כן,

פרשת בלק

ביאורי פסוקים.....עמוד 1

היכל השבת

ברכת מעין שבע..... עמוד 7

חכמה ומוסר

לב אדם יחשב דרכו וה' יכין צעדו עמוד 8

**וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל
לאמורי (כב, ב)**

פרשה זו כולה על כל פרטי מעשה בלק ובלעם, מיוחדת היא מכל פרשיות התורה, כפי שאמרו בגמרא (בבא בתרא יד'): 'משה כתב ספרו ופרשת בלעם'. וברש"י פירש: 'ופרשת בלעם - נבואתו ומשליו, אף על פי שאינו צורכי משה ותורתו. וסדר מעשיו'.

והדבר המיוחד את פרשה זו, שכן כל אותו המאורע לא היה בו דבר שהתוודע לישראל בעת התרחשותו, בשונה מכל המאורעות שבתורה, שבהם כתובים המעשים שאירעו לעיני כל ישראל, וכן הנבואות והמצוות שנאמרו בשעתן למשה ונצטווה לאמרם לישראל, וממילא כאשר כתבן משה, היו אלו דברים שכבר נמסרה נבואתו לישראל.

אולם פרשה זו כולה - על כל תוכנה ופרטיה - נודעה לנו רק על ידי שנגלה הדבר למשה בנבואה מן השמים, ונצטווה לכתבה בתורה על פי ה'. כי הרי בני ישראל עצמם לא היו אמורים לדעת מה זוממים עליהם בלק ובלעם מחוץ למחנה ישראל. ובכך מובנת ייחודה של פרשה זו במאמרם 'משה

פרנס השבוע

תחנת תיוור"ה

עץ חיים היא למחזיקים בה
הוצאות הדפסת גיליון זה נודב לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד רודף דצקה וחסד, איש חמודות ורב תבונות
מגדולי תומכי מכון

הרב **חיים ריינר** שליט"א

בן ידידנו החשוב

הרב **אברהם יצחק ריינר** שליט"א

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו

כמר בנימין נ"י

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד להם ולמשפחתם להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 8422488-054

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

בס"ד

דו ביסט א חשוב'ער
יונגערמאן?

דו לעבסט פון תורה?

דו ליגסט איז לערנען?

**דאס איז
פונקט
פאר דיר!!!**

**גיליון
'למען דעת' (ה)
חודש תמוז**

אויפן בלוס של תורה
ומדע בעניינים העמוקים
של ימי בין המצרים
על פי מורשת הלימוד
של רבינו ה'בן מלך'

מופץ השבוע בבתי הכנסת בקהילתנו
בברכת התורה
ההנהלה

ספרים
למען הדעת
סדרת ספרים
ביאורים ומאמרים
על חשיבות חומשי תורה
•
סיפורים
על חשיבות
סדר
הגות ומחשבות
ביאורי סידור
•
סדר
אמונה ומצוות
•
מאמרים
תורת דעת
אגודות
תורה ודעת

הנצחות תורניות

קו בן מלך
03-3077354
מועצה מכון
סניף 94 סניף מכון

עבודת השנה בבית מדרש
לשמוע וליקח רבנו
מחלוקת לוי גושאם
בית התלמוד

הכשרת ספר בן מלך
בית התלמוד בבית מדרש

לשון התלמוד
054-8422488
כתובת אהב ישראל 1/9
ביתר עילית
עמוד מכתב לוי סניף 46
לחברות האגודות
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'
ניתן להאזין לשיעורי רבנו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'
03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרישת השבוע - ובענייני דיומא
שמעו ותחי נפשכם
ויהי רצון שנובה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון
ניתן לקבל החזר מס
על תרומות למכון בגובה של
עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

**אוצרות
בן מלך**

להם זיתים וכרמים - כגנות עלי נהר; לא יהא ריחן נודף - כאהלים נטע ה'; לא יהיו להם מלכים בעלי קומה - כארזים עלי מים; לא יהיה להם מלך בן מלך - יזל מים מדליו; לא תהא מלכותן שולטת באומות - וזרעו במים רבים; לא תהא עזה מלכותן - וירום מאגג מלכו; לא תהא אימת מלכותן - ותנשא מלכותן' (סנהדרין קה:).

בלעם הרשע, שהתבקש על ידי בלק לקלל את ישראל, אף שנצטווה ואף ביטא בעצמו את הסכמתו להימנע מלקיים רצונו זה, למרות זאת, במאמץ רב וביגיעה עצומה התעקש בלעם למלאות את המטרה שלמענה הובא, אך זו לא עלתה בידו. ולא עוד אלא שנהפכה מחשבתו הרעה על פיה, ותחת אשר בא לקלל נמצא מברך.

ובדברי חז"ל הנזכרים נמצינו למדים יתירה מזו, כי לא זו בלבד שהביא על ישראל ברכות במקום קללות, אלא מברכותיו אתה למד מהי הקללה שהיתה בלבו, שכל ברכה היתה מכוונת אל היפך מטרתו הראשונה, ובאותו ענין ממש שבו רצה להביא קללה - הביא עליהם ברכה.

דבר זה חזר על עצמו שלש פעמים, אשר בכל אחת מהם נלאה בלעם להתבונן ולגלות צד חסרון בעם ישראל, שיוכל להצדיק הבאת קללה עליהם, ובכל אלו דווקא - נתגלתה לעיניו שלימות מוחלטת שאין בצדה אלא ברכה.

והנה בכל פעם שב וביקש למצוא חסרון אולי ימצא בהם איזה חסרון יותר דק, וככל שהוסיף ועיין ולא מצא, נתעלה בעיניו זה שבחם יותר ויותר. ועל כן כל שלב של ברכה היה מעולה מחברו, מאחר שרצה למצוא חסרון יותר קטן ואפילו זאת לא נמצא, וממילא ראויים הם לברכה יתירה ומעולה.

כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב (כג, ט)

בהתבוננות בברכה ראשונה, אנו למדים שעיקר תוכנה הוא על הערך שהוא יתברך רואה בעצם קיומם של ישראל, והיינו 'מי מנה עפר יעקב', כלומר שיהיו מתרבים וראויים ליתר ריבוי כחול ועפר הארץ, כלומר עם נכבד ועל כן ראוי להם הקיום והריבוי.

פרשתא דידן היא המקום היחיד בתורה שנתבארו בה בהרחבה נפלאה מעלתם של ישראל וכל הרוממות והגדולה שייתן להם ה' יתברך בהמשך הימים. ונכתב בזאת מעין 'שיר השירים' נפלא בסגנון השראה פיוטי, על שבחם ומעלתם של ישראל, והתפרש בו בהרחבה משא חזוני על הצפוי לישראל, כי כך נאה וכך יאה לגוינו של מלך, שיהיה מהולל ומפואר בפי כל.

וכך סיבב הקב"ה וזימן נבואה נפלאה זו בפיו של בלעם, ואחר כך גם גילה במדויק את תוכן הנבואות וכלל משא חזונו של בלעם בנבואה למשה רבינו, והונצח בתורה לדור ודור לתפארת רוממותם ומעלתם.

אלא שבכדי שתהיה שירת שבח זו נאמנה ומוכחת, ולא כאב המעיד על בנו, לשם כך נצרך שמישהו מבחוץ יהלל ויפרוש את שבחיהם, על דרך שכתוב (משלי כז, ב) "יהללך זר ולא פִּיךָ", ולשם כך נבחר למשימה נשגבה זו דווקא בלעם הקוסם.

והנה יתכנו כמה וכמה דרגות בגדרו ומעמדו של 'זר', וככל שהוא יותר 'זר', ההילול היוצא מפיו משתבח ויותר נאמן. ובכן, אילו היה זר אשר קרוב ואוהד לישראל, נמצא שהוא מברך אותם מטעם שהוא אוהבם, ושמא הוא מעלים עין ואינו מביט נכוחה מחמת נגיעה ואהדה, כך שעדיין אין כאן הוכחה גמורה שדבריו הם משום דרגתם האמיתית והמעלות שיש בהם. אולם בהיות שפירסם הכתוב על בלעם שמעצמו כבר היה עויין לישראל, ואדרבה שנאת ישראל היתה מושרשת ומפעפעת בנפשו, וכמו שכתב רש"י להלן (פסוק יא) 'ובלעם היה שונאם יותר מבלק', הרי שלא היתה בלבו שום נטייה ונגיעה לומר טוב על ישראל, ואדרבה מפאת אופיו והשקפתו, היו לו כל הסיבות והנטיית הטבעיות לבקש את גנותם של ישראל, אולם כאשר למרות זאת היו כל דבריו שיר ושבח, הרי זה הילול של 'זר' בהידור מלא.

מה אקוב לא קבה א-ל ומה אזעום לא זעם ה' (כג, ח)

'אמר רבי יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו. ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות - מה טובו אהליך יעקב; לא תשרה שכינה עליהם - ומשכנותיך ישראל; לא תהא מלכותן נמשכת - כנחלים נטיו; לא יהא

שכן עצם נפשם איתנה ומצויינים הם באישיות רוממה, שיסודה במורשת האבות הטבועה בעצמותם. ולאור מעמדם וחשיבותם, הרי שאין טעם לבקש עילה שיהיה העם מתמעט ונכחד. אזי ניסה בלעם דרך אחרת של התבוננות לקראת קללה.

ביקש אותו רשע להתבונן במעשיהם ולמצוא בהם חטאים ומגרעות, ללמד עליהם חובה, ולמצוא מבין כל אלו סיבה מספקת שיסתיר ה' פניו מהם, ולא יעמוד לימנם בעת צרתם. וכיון שכן תינתן זכות בידי האומות להתקומם עליהם ולהביסם במלחמה.

אולם ככל שנתן עיניו לתור אחר חטא, לא מצא אלא אמת צדק ויושר - "לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל". ובכל מקום שדימה לראות נקודת ריחוק מה', לא ראה אלא קירבת ה' ודבקות בדרכיו - "ה' אלוהיו עמו ותורעת מלך בו". אי לכך, לא זו בלבד שאין הקב"ה מסתיר את פניו מהם, אלא הוא אשר הוציאם ממצרים, והוא ההולך לפניהם לריב את ריבם וללחום את מלחמתם, כך שאיש אינו עומד בפניהם ולעולם לא תהיה דרך לנצחם, ואדרבה הם אשר ינצחו את אויביהם ויכניעו את צריהם - "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה".

**מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל.
כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה'
כארוזים עלי מים** (כד, ה-ו)

ברכתו השלישית של בלעם באה לאחר ששני הניסיונות להביא עליהם רעה כשלו, ולא מצא בלעם דרך למצוא בהם פגם וחטא שיש בו כדי להמשיך עליהם קללת פורענות, אי לכך ביקש בלעם לכל הפחות למנוע מהם טובה, והיה עם ליבו לקבוע שעל כל פנים אין להם זכויות ומעלות, ומתוך בחינה זו ישפטם כעם שאינו ראוי לא לקללה ולא לברכה, ואין בהם סיבה שיהיו ראויים להשפעת ברכה והצלחה.

אך כאשר נשא בלעם את עיניו, ותחת לראות את מבוקשו - ראה את ישראל שוכן לשבטיו, ותהי עליו רוח אלוקים: "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל" - כמה נאים בתי ישראל, וכמה מיוחדים משכנותיהם, מה נהדר מראה העם השוכן לשבטיו

ומכאן אנו למדים מה שרצה לומר בתחילה את ההיפך, שהם עם גרוע ושפל ואין להם זכות קיום לרגל שפלותם, וסבור היה שעל ידי שיתבונן במידת ערכו של העם, יקבע בנפשו באמת את אפסיותה המוחלטת ופחיתות אופיה של אומה זו, בהיותם שפלי מידות ונחותים בתכונותיהם ועצם אישיותם, אשר לפיכך אך חוסר צדק יש בקיומם, בשל היותם שפלים מכל העמים.

ואשר לפי הכרה זו היתה דעתו להמשיך עליהם קללת עולם, ולהסיק שאין להם זכות קיום בעולם כלל, ולא יוכלו לרבות ולפרוץ כאומה בין האומות, אלא תיגזר עליהם כליה, על ידי שיהיו מתמעטים והולכים עד שיסוף זכרם ולא יותר מהם מאומה.

ברם, ככל שהעמיק להתבונן בערכו של העם, הנה לא עלתה בידו לראות כי אם את תפארתו ורוב מעלתו, ולעיניו נתגלה עם רב-חשיבות, כולו אומר כבוד ותפארת. כי נטוע הוא במחצבת שרשים רבי הוד, 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו', גזעם ושרשם הנכבד ומחצבת משפחתם המפוארת, קובעים את עצם אופיים והתכונות המוטבעות בהם, שהם בעלי מציאות נעלית ובעלת איכות מיוחדת, שאכן ראויים להתקיים.

ואף זו שסבר שאין העם ראוי להיחשב כעם בין העמים, הרי אדרבה - "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב", כלומר שמתוך מעלתו ומעמדו - מרומם הוא מעל כל העמים, ולחרפה יחשב לו להתחשב בגויים ולהימנות בחברת העמים. ואדרבה הם מצויינים בעצמם לשבח, עד שאין הם נמנים בשורה אחת באומות, אלא הם בקומה מיוחדת למעלה משאר האומות.

ומכיון שכן "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל" - לא זו בלבד שאין בכך סיבה שיהיו מתמעטים עד כלותם, אלא אדרבה, ראויים הם לברכת ריבוי מיוחדת, כעפר הארץ אשר לא יספר מרוב.

**לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה'
אלקיו עמו ותורעת מלך בו** (כג, כג)

הברכה השניה באה לאחר שנוכח בברכה הראשונה כי לא יוכל לערער על עצם זכות קיומם,

- "כל שבת ושבת שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה" (רש"י).

כמה שונים הם מגויי הארצות באורח חייהם, וכמה מעולים הם בטהרת דרכיהם, עם מיוחד במינו שכמוהו לא נמצא בעמים כולם. "כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים" - כל אלו הם ביטויי מליצה, על חיים מבורכים ומעוררי השתאות מעבר לכל תרבות חיים אחרת, עם שמתאחדים בו בתכלית השלימות - חיי אחווה ושלוש ורעות, לצד חיי צניעות קדושה וטהרה.

לנוכח מראה נורא הוד זה, לא נותרה לפנינו כל אפשרות למנוע את הברכה המתבקשת מאליה - "יזל מים מדליו וזרעו במים רבים, וירום מאגג מלכו ותנשא מלכותו".

כלומר לא רק מניעת פגיעה בהם, אלא בהיותם עם סגולה כזה, ראויים הם לכך שיעלו מעלה מעלה, הן בחייהם שיהיו מושפעים שפע טובה וברכה מרובה, והן במעמדם בעולם ראויים הם להיות עליונים ושלטים על כל גויי הארץ, ותינשא מלכותם מעל הכל, ואוי לו למי שיהיו לפגוע בהם - "יאכל גוים צריו ועצמותיהם יגרם וחציו ימחץ, כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", ולא עוד אלא - "מברכך ברוך ואורריך ארור".

ויחר אף בלק אל בלעם ויספוק את כפיו ויאמר בלק אל בלעם לקוב אויבי קראתיך והנה ברכת ברך זה שלש פעמים; ועתה ברח לך אל מקומך וגו' (כד, י-יא)

בסופם של הנסיונות החוזרים להביא קללה על ישראל, משנה בלק לפתע את טעמו ומשלח את בלעם מעליו בחרון אף ובבושת פנים: "ברח לך אל מקומך, אמרתי כבד אכבדך והנה מנעך ה' מכבוד". יש להתבונן, מה גרם לו לבלק מלך מואב דווקא בנקודת זמן זו, להתייאש לחלוטין מעצתו, ולהשלים עם תבוסתו הבלתי מוטלת בספק מול העם היושב ממולו.

והרמב"ן כתב (לעיל פסוק ז): שנתייאש ממנו מפני שאמר "יאכל גוים צריו", שהרי הוא מבקש לבא עליהם כצר ומעתה בכל דרך שיצא כנגדם - יגרם לעצמו מפלה. ודומה לכך כתבו בעל הטורים

וספורנו (וכן ב'אור- החיים') שכיון שאמר 'מברכך ברוך ואורריך ארור', שוב אין מקום לקללה אחריה, שנמצא מקלל את עצמו.

אמנם לשון הכתוב משמע, שלא זו בלבד שנואש בלק מלהשיג מטרתו, אלא תפנית רבת משמעות אירעה כאן. 'ספיקת כפים' אינה ביטוי של יאוש גרידא, אלא ביטוי של כשלון מוחלט, גמור וסופי.

ונראה לפי פשוטם של דברים, כי המקרא עצמו מלמד על עניינו זה: "והנה ברכת ברך זה שלש פעמים". ברכה הניתנת שלש פעמים הינה ברכה שלימה, המקנה למתברך חזקה גמורה בברכתו, שאין דרך להשיבה ממנו, [וכפי שמצינו בברכת כהנים שמודגש בה שהיא 'ברכה משולשת'].

הנה כי כן, סוד נפילתו של בלק אינו טמון דווקא בתוכן ברכותיו של בלעם, אלא בכך שברכם 'שלש פעמים' ועשאם מוחזקים בברכה, עד כדי שלילת האפשרות לשוב ולקללם. כי שלימות הברכה היא כאשר מברכים שלוש פעמים, שכאשר הברכה היא משולשת, יש בה ביטוי לריבוי ותוקף הברכה.

ולאחר שברכם שלש פעמים, הרי לא זו בלבד שלא הוציא בלעם לפועל את מחשבת בלק להפכם למקוללים, אלא אף הגדיל לעשותם מבורכים כאלו - הנצורים מפני כל קללה שלא תבוא עליהם. ואם בתחילה היתה לו לבלק מריבה עם אומה שאינה מקוללת ואינה מבורכת, הרי מעתה קנה לו אויב מוטען בברכה שלימה, שנצחונו מובטח לו.

וזהו שאומר בלק לבלעם תוך שהוא סופק כפיו במר נפשו: "לקוב אויבי לקחתך והנה ברכת בך זה שלש פעמים". ומאחר שבין כך ובין כך, מול עם מוחזק בברכה, שום קללה לא תחול עליהם, על כן "ברח לך אל מקומך", כי אף בלעם לא יוכל לשנות עוד את אשר קבע לנצח.

וסיבב הקב"ה שבלק לא ירפה בפעם הראשונה והשנייה, וכתוצאה מכך נתברכו ישראל בעטיו ברכה משולשת מברכותיו של בלעם, ובפעם השלישית ספק בלק את כפיו וגער בבלעם בגודל כעסו, ראה מה שגרמת לי שברכת אותם בברכה משולשת שיש לה תוקף ועצמה: "והנה ברכת בך זה שלש פעמים".

אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל, ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת. והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר אויביו וישראל עושה חיל. וירד מיעקב והאביד שריד מעיר (כד, יז-יט)

גם חזון העתיד לבוא באחרית הימים נגלה בבלעם, וכמו שכתב הרמב"ם שבפסוקים אלה נרמז סוד ימות המשיח (מלכים יא, א): 'אף בפרשת בלעם נאמר, ושם ניבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל באחרונה. ושם הוא אומר אראנו ולא עתה זה דוד, אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח, דרך כוכב מיעקב זה דוד, וקם שבט מישראל זה מלך המשיח, ומחץ פאתי מואב זה דוד, וכן הוא אומר ויך את מואב וימדדם בחבל, וקרקר כל בני שת זה המלך המשיח, שנאמר בו ומשלו מים עד ים. והיה אדום ירשה זה דוד שנאמר ותהי אדום לדוד לעבדים וגו', והיה ירשה וגו' זה המלך המשיח, שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון וגו'.

והוא דבר פלא, מהו זה שזכה בלעם שהוא יהיה הראשון שנגלית לו גם אותה תקופה נעלית של ימות המשיח. וממנו מקור לכל הפרטים והשלבים היסודיים של גאולת ישראל העתידה.

ונראה, שכך סיבב ה', שכן ראוי הדבר שיתנבא על דבר זה דווקא נביא מאומות העולם, כי בימות המשיח יהיו ישראל על במתי ארץ ויהיו עליונים כל הגויים והאומות, וכפי האמור כאן 'וקרקר כל בני שת'. והנה זאת למודעי, כי שלטון העתיד של מלכות ישראל שיהיה על כל העולם, אין הכוונה שישראל יכבשו את העמים בזרוע ברזל ויכפו אותם להיות נכנעים תחתיהם מרוב גבורה שתינתן בהם. אלא ענין ימות המשיח הוא שאומות העולם יכירו מעצמם ומרצון נפשם במעלת בני ישראל, ומאליהם יבואו ויכבדו את ישראל, וינהרו לקבל את הנהגת מלכותם שהיא מלכותו של המלך המשיח, ויכניעו עצמם מרצון להנהגתו ולמשפט הצדק שינהיג בכל העולם. והיינו שמתוך ההכרה שהם יכירו במלכות

ה', ממילא יהיה בקרבם יחס הערכה וביטול לעם ישראל משרתי אלוקים, כי אז יודע לכולם כי ה' אלוקי העולם הוא אלוקי ישראל, וממילא עם בני ישראל הם הנכבדים היושבים ראשונה במלכות ה'. וכך הדבר יהיה לו קיום ויעמוד הדבר לנצח, ועל כן נצרך ששלטונם והתנשאותם של ישראל עליהם יהיה דווקא מתוך הסכמה והכרה של אמת, ולא מתוך כפייה ואילוץ גרידא, כעם נכבש לעם כובש.

ואכן ענין זה מתואר היטב בכל פסוקי הנבואה על ימות המשיח, כמו שנאמר בישעיה (מט, כב-כג): "כה אמר אד' ה' הנה אשא אל גוים ידי ואל עמים ארים נסי, והביאו בניך בחוצן ובנותיך על כתף תנשאנה. והיו מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך, אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו". וכתוב (שם ט-י) "כי לי איים יקוו ואניות תרשיש בראשונה, להביא בניך מרחוק כספם וזהבם אתם, לשם ה' אלוקיך ולקדוש ישראל כי פאריך. ובנו בני נכר חומותיך ומלכיהם ישתונך, כי בקצפי הכייתך וברצוני רחמתיך". ועוד שם (סא, ה-ו) "ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכרמיכם. ואתם כהני ה' תקראו משרתי אלוקיני יאמר לכם, חיל גוים תאכלו ובכבודם תתימרו".

ולשם כך נצרכה אפוא הכרת האומות כי אכן ישראל עליונים ונכבדים עליהם, וזהו אשר סיבב הקב"ה כי דווקא בלעם יביט ויסתכל בתכליתם של ישראל ביחס לאומות העולם, ויראה בעיני החכמה עוד בימי הראשית את העתידות לבוא בזמן השלימות. שכן בלעם ייצג נאמנה את השקפת האומות, כפי שהתבאר שהוא היה החכם הגדול והנביא הגדול בכל הדורות, ומתוך כך ידע הוא כיצד להביט נכוחה, ואי אפשר לתלות דבריו וחזונו בקוצר ראייתו. וגם מבחינתו האישית בוודאי היה לו רצון ושנאה עצמית וגם נגיעה מצד הממון והכבוד, הרי שניתנו עמו כל הסיבות להביט בחסרונותיהם, וכאשר למרות הכל הוא אכן מכיר במעלתם של ישראל, כבר אין אחריו שום ערעור של כל חכמיהם הפחותים ממנו, ואין אחרי דבריו כלום.

ברכת מעין שבע

גדר תקנת הברכה

בגמרא (שבת כד:) איתא שתיקנו ברכת 'מעין שבע' משום סכנה, והיינו משום סכנת מזיקין שהיו בתי כנסיות שלהם מחוץ לשוב, ותיקנו להאריך את תפילת הציבור בכדי שיסיימו גם המאריכים בתפילתם.

ולשון הגמרא הוא שגדר התקנה היה גדר של 'חזרת הש"ץ', ועיין בטור סימן רסח שמביא דעות הגאונים שיוצא אדם ידי חובת תפילה בשמיעת מעין שבע.

ונראה שגם זה נכלל בגדר התקנה, שבשבת גם בערבית יהיה חזרת הש"ץ, וכדאיתא בתיקוני זוהר (מובא בשערי תשובה סימן רסח ס"ק יג) שבשבת תפילת ערבית לכו"ע הוי חובה. וכמו כן תיקנו שיהיה בו חזרת הש"ץ, ועיין רמב"ם (פ"ט ה"ט מהלכות תפילה) שהטעם שאין חזרת הש"ץ בתפילת ערבית הוא משום שהיא תפלת רשות, וא"כ תליא הא בהא. וכן מובא בשם האריז"ל בשער הכוונות שבשבת צריך חזרת הש"ץ גם בערבית.

תפילות השבת עיקרן שבת

הברכות האמצעיות של תפילת שמונה עשרה, כוללות בתוכם שני עניינים. כי בכל ברכה מהברכות האמצעיות ישנה גם בקשה ותפילה על דבר מסוים, וגם ברכה ושבח על אותו ענין של הבקשה. כגון ברכת אתה חונן, אשר פותחין בה בדברי שבת - בהיותו 'חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה', ואחר כך מבקשים מלפניו דבר זה שיחננו בינה, ושוב חותמים בברכה - 'ברוך אתה ה' חונן הדעת'. וכן בשאר הברכות אשר פותחים בהם בדברי בקשה ותפילה, ומסיימים בברכה ושבח. 'השיבנו אבינו לתורתך' - 'ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה', 'סלח לנו אבינו כי חטאנו' - 'כי קל טוב וסלח אתה, ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח'.

וגם ביום השבת מורכבת הברכה האמצעית משני חלקים אלו - 'בקשה' ו'שבח'. 'אתה קידשת את יום השביעי לשמך' - 'אלוקינו ואלוקי אבותינו רצה נא במנוחתינו, קדשינו במצוותיך' וכו'. וכן בשאר

תפילות השבת ישנו חלק השבח - 'ישמח משה במתנת חלקו' 'תכנת שבת רצית קרבנותיה' 'אתה אחד ושמך אחד', וישנו גם חלק הבקשה - 'או"א רצה נא במנוחתינו' וכו'.

אמנם אף שברכות התפילה מורכבות משני החלקים הן בימות החול והן ביום השבת, מכל מקום נשתנו בזה תפילות יום השבת מתפילת ימות החול. כי בימות החול העיקר הוא הבקשה והתחינה לפני ה', אלא שמוסיפים לזה גם דברי ברכה ושבח לה'. אמנם ביום השבת עיקר הברכה הוא דברי התהילה והשבח לה', ורק שמוסיפים על זה גם בקשה ותפילה בענין היום וקדושתו.

וחילוק זה מתבאר מתוך ההבדל שיש בין נוסח תפילת מעין שמונה עשרה [-הבינו], לתפילת מעין שבע שאומר הש"ץ בליל שבת [-מגן אבות]. כי בתפילות אלו נתקנו לומר רק תמצית הברכות ועיקרן - מעין הברכות הרגילות, ומהן יש ללמוד מהו עיקר תוכן כל ברכה. והנה בתפילת הבינו באו כל הברכות בנוסח של בקשה ותפילה - 'הבינו ה' אלוקינו לדעת דרכיך, ומול את לבבנו ליראתך, ותסלח לנו להיות גאולים' וכו'. ואילו בתפילת מעין שבע שאומר הש"ץ בליל שבת, באה הברכה האמצעית בנוסח של שבח בלבד - 'מגן אבות בדברו, מחיה מתים במאמרו, הקל הקדוש שאין כמוהו, המניח לעמו ביום שבת קדשו כי **בם רצה להניח להם**', וכן ברכת 'שים שלום' אשר בכל תפילה מאריכים בה לבקש למען ישים עלינו ברכה ושלום, הנה בברכת מעין שבע בשבת מזכירים בה רק - 'אדון השלום'. הרי מבואר כי בימות החול עיקר ברכות התפילה הוא הבקשה מאת ה', אבל בשבת עיקר תוכן הברכות הוא דברי השבח והברכה להשי"ת.

ושורש הבדל זה שבין תפילות יום השבת לימות החול, הוא משום שעצם יום השבת הוא יום של שבח ורינון לה' יתברך, ולכן גם עבודת התפילה של יום השבת היא עיקרה היא דברי שבח ותהילות לשמו יתברך.

ביאור ברכת מעין שבע 'מגן אבות'

ברוך אתה ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו אלוקי

אברהם וכו' מגן אבות בדברו וכו' - את תחילת הברכה מפרטים כמו בנוסח הברכה שבתפילה עצמה, עד וקונה הכל. ומכאן ואילך מקצרים ואומרים רק מעין הברכה בקיצור 'מגן אבות בדברו'. והטעם נראה משום שאלוקינו ואלוקי אבותינו אלוקי אברהם וכו' הכל הוא התחלת הברכה דהיינו הזכרת שם ומלכות אריכתא כדאיתא בראשונים. אבל מקונה הכל ואילך כבר מגיע לתוכן הברכה עצמה, ובזה הוא ככל הברכות שמזכירים רק מעין וקיצור. רק שבמקום 'וקונה הכל' מפרטים כאן 'קונה שמים וארץ'. ונראה הטעם מכיון שבשבת נאמר 'ויכולו השמים והארץ'.

כי בם רצה להניח להם - כלומר שרצה בעם ישראל, ומחמת שרצה בם נתן להם מנוחה. וכמו בנוסח הקידוש 'ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו'.

ואין הכוונה 'רצה' שרצה לתת להם מנוחה, שאם כן לא היה שייך לומר 'כי בם רצה להניח להם' רק 'כי רצה להניח להם', אלא הכוונה 'בם רצה - להניח להם', שכיון שהם אהובים ורוצה בהם, על כן הוא נותן להם את יום מנוחתו שיהיה להם ליום מנוחה וקדושה.

לפניו נעבוד ביראה ופחד - היינו מעין ברכת רצה, וכמו במוסף של יו"ט כשאומרים 'תערב' שחותמים בברכה זו 'שאותך לבדך ביראה נעבוד'. ויש לעיין משום מה דווקא בשבת ויום טוב שהם זמני עבודה באהבה ושמחה, חותמין על העבודה ביראה ופחד. ונראה בטעם הדבר שבזמן הבית מסתבר שהיה נוסח הברכה 'שאותך לבדך ביראה נעבוד'. ורק בזמן הגלות שינו את הברכה ל'המחזיר שכנינו לציון'. אבל במטבע ברכה שנתייחד לשבת ויום טוב, לא רצו להזכיר את הגלות, וחזרו למטבע המקורי של הברכה שאותך לבדך ביראה נעבוד - לפניו נעבוד ביראה ופחד.

ונודה לשמו בכל יום תמיד מעין הברכות - היינו מעין ברכת מודים, אבל צריך לדעת מדוע מוסיפים עוד חרוז - ק-ל ההודאות. שהרי בכל הברכות יש רק חרוז אחד על כל ברכה. ונראה כי חרוז זה הוא במקום מודים דרבנן, וכפי שמסתיים מודים דרבנן בברכת 'ק-ל ההודאות'. [שהרי כאמור מעין שבע הוא במקום חזרת הש"ץ].

מקדש השבת, ומברך שביעי, ומניח בקדושה לעם מדושני עונג זכר למעשה בראשית - נראה שהוא מעין של שלושת חלקי ברכת קדושת היום בערבית - 'אתה קדשת' ו'יכולו' 'ישמחו', ואף שכבר הזכיר מעין הברכה של שבת, 'המניח לעמו ביום שבת קדשו' חוזרים ואומרים לקראת הסיום את עיקר תוכן הברכה שהיא ברכת קדושת היום.

ומניח בקדושה לעם מדושני עונג זכר למעשה בראשית - פשוט הוא כי בברכה זו אשר רק מעין שבע, אין שייך לומר בה דברים אשר אין מזכירים אותם בגוף התפילה. וצריך לדעת על איזה קטע בגוף התפילה מוסבים תיבות אלו שב'מעין שבע'. ולכשנדקדק נבחין כי הזכרה זו היא ממש מעין המטבע של 'ישמחו במלכותך' - אשר מזכירים בו שביית עם קדושו וההתענגות מטובו ביום השבת, זכר למעשה בראשית.

והנה בתפילת העמידה בערבית של ליל שבת מצאנו נוסחאות חלוקות לגבי אמירת 'ישמחו במלכותך'. ולפי נוסח ספרד נתקן גם בתפילת ערבית לומר 'ישמחו במלכותך', ואילו לפי נוסח אשכנז אין אומרים 'ישמחו במלכותך' בתפילת העמידה של ערבית. ולכאורה יש להוכיח מברכת מעין שבע שתיקנו חז"ל כחזרת הש"ץ, שגם בערבית של ליל שבת נכלל בתפילת העמידה נוסח 'ישמחו במלכותך'. ונוסח אשכנז שאין אומרים 'ישמחו במלכותך' בערבית, צריך עיון.

חכמה ומוסר

לב אדם יחשב דרכו וה' יכין צעדו (משלי טז, ט)

על פי אמונה ובטחון בה', ובנוסף הוא גם עצה טובה לחיים טובים ומאושרים שלווים ורגועים - הוא

שאיפות ותכניות

אחד היסודות של חיים נכונים - חיי תורה כהלכה

אוצרות
בן מלך

להימנע מלקבוע את בניין חייו על תכנית מסוימת קבועה מראש, אשר כביכול תלוי בזה כדאיות חייו, כלומר לא לבסס את מבט הצלחת חייו על פי תכנית וחזון סלולים מראש, וכאילו שערך חייו יהא נמדד לפי מידת הצלחת תכנית זו.

ואף שמותר, וגם ראוי ונחוץ, לשאוף ולקוות למצבים נעלים ולשלמות בין בגשמיות ובין ברוחניות, וגם נכון להתוות דרכי פעולה בדרך להגיע אליהם, אך צריך להיזהר שזה לא יהיה באופן שהוא נשען על תקווה זו כבסיס הבלעדי שאילוי נשואות עיניו וכל מאווייו, עד שאם לא תתגשם שאיפתו זו ירגיש כאילו ניטל ממנו תקוות חייו וחשך עליו עולמו. כי אם שיהיו כל תכניותיו רק באופן של משאלת לב ותפילה שהלואי יהא כך, וכל פעולותיו למימוש חזונו יהיו בעיניו בבחינת גישוש והשתדלות שאין ידוע אם ישאו פרי, והוא תמיד משתאה לדעת היצליח ה' דרכו בזה. עד כדי כך שאם יזכה ואכן פעולותיו יניבו תוצאות ותתגשם תקוותו, יתקבל הדבר אצלו כהפתעה וכמוצא מציאה ומטמון. ומאידך יהא תמיד מוכן לשנות דרכו ופעולותיו כפי המציאות שמכתיבים לו מלמעלה.

רוב מכאובי הלב מדמיונות כוזב

כי יש לדעת, שרוב רובם של עגמת נפש ושברון לב ומצבי דכדוך התוקפים את האדם לאורך ימי חייו, נובעים מסיבה זו שתכניותיו ומגמותיו לא צלחו כאשר הגה בחזונו וכאשר הכניס לראשו, והרי הוא מתהלך רוב ימיו מתוסכל ומאוכזב, ומייסר עצמו לחינם בעצבון ובצער, ועדיין לא השלים עם מפחי הנפש הקודמים וכבר נכזבו לו אכזבות נוספות. וכל זאת הוא משום שקבע לעצמו את עתידו שמוכרח הוא להיות על פי רצונותיו, אשר גם אם הם מציאותיים מי הבטיח לו כי אכן כך יהיה. ומי יודע אם תכנית זו באמת טובה ורצויה עבורו ומתאימה לעתידו.

ובכל שלב של אכזבה מתנחם לומר שזה מצב זמני ועוד יגיעו ימים ויתגשמו חלומותיו, וכאשר נוקף הזמן ומתייאש מדמיונותיו, מרגיש כאילו כל חייו אבדו ועברו עליו בחיי בדיעבד. ומתאבל על שנותיו אשר לא צלחו. ומה מרירים חיים אשר כאלה, אם את כל מעשיו הוא עושה בלית ברירה, ומשך את רגליו כאילו מהלך בצידי החיים אשר לפי

השקפתו הפסידים ונכשל בהם. וכל זה נובע משום שבנה לעצמו בנין של כוזב כאילו אך ורק באופן זה חייו כדאיים ושווים, והולך את עצמו שולל במקסימום שווה בביטחון שכך יהיה, וכאשר מתבדה הריהו ניצב בפני שוקת שבורה. וכבר אמר שלמה המלך בחכמתו - 'תוחלת ממושכה מחלה לב' (משלי יג, יב).

ומה נואל האדם אשר יוצר לו תכנית ומשעבד את עצמו עבורה, ובאוולתו נעשה כבול ועבד לפועל כפיו, ובכל שלב שאין מצליח להוציאה לפועל, הוא אוכל את לבו, ומאשים את עצמו שאילו היה עושה כך וכך שמא היה מצליח. והכל מחמת טפשותו שצמצם ושעבד את חייו לתכנית דמיונית.

ואילו ישכיל לקבל את צורת מהלך חייו בהסכמת הלב כפי שמולכים אותו מן השמים, ולנהל אותם בנחת כפי שהם, הרי יתהלך מאושר וטוב לב, ובכל צעד ושעל ישא תודה ויכיר טובה על כל פרט ופרט שהגיע אליו.

דמיונות בתכנית החיים

ובמיוחד הדברים אמורים לגבי כללות תכנית החיים של האדם, שישנם כאלו שכבר מתחילת דרכם בשנות נעורם מתחילים לצייר לעצמם ציור חייהם, ובונה בדמיונו תכנית נפלאה נדבך אחר נדבך, תחילה הוא מקווה ובוטח כי ישכיל להגיע להיות לו שם טוב ומעולה בשנות בחרותו ויהיה מהולל ברוב כשרונו ועוצם חריצותו, ובשלב הבא וודאי יגיע למעמד חשוב וזיווג מוצלח ומכובד, וממילא יזכה להקים משפחה חשובה, ואחר כך ימשיך להתקדם בשלבי ההישגים, עד שידרוך על פיסגת מרומי ההצלחה, מסודר על מי מנוחות במשרה רמה ומהוללה שיש בצידה פרנסה בהרחבה, ומי ישווה לו ומי ידמה לו.

והנה לפעמים כבר בראשית דרכו מתחילה התכנית להיפרם ולהצטמצם, בראותו שישנם עוד בעלי כשרון וחריצות בקרב בני גילו הבחורים, ואין הוא בשיא המעמד כפי שדימה, ואחר כך גם זיווגו אינו בדיוק כמו שחשב, וגם הבית שבונה רחוק הוא מחלומותיו שצייר לעצמו, ובכל שלב נופלים עוד ועוד נדבכים מהתכנית הגדולה, ונמצא תמיד הוא מאוכזב ונשבר בראותו כיצד חלומו אובד ונהרס עד שלא נותר ממנו כלום. וכמידת תקוותו כן מידת אכזבתו, מה נורא הדבר להתהלך בחיים אשר כאלה.

לקוות אך לא לבסס על כך את העתיד

ואמנם מותר לו לאדם לייחל ולקוות לעתיד נפלא, לשאוף לגדולות ולדמיון לעצמו כיצד יגיע באופנים שונים אל המצבים שהוא מקווה אליהם. אולם אם הוא מבסס ובונה את כל תקוות חייו על תכנית מסוימת, ומשריש בעצמו החלטה שאם הוא יגיע לזה הרי הצליח במערכת החיים, ובאם לא - נחל כשלון, אזי נכנס לסכנה שמה בגין החלטה זו יגרום לעצמו כליון עיניים ודאבון נפש, כשיראה את תקוותו בוששת לבוא וכל תכניתו מתנפצת אל סלעי המציאות.

וכן בנוגע למצבו של כל יום ויום, ישנם בני אדם שרוב ימיהם מסתיימים במפח נפש, משום שבתחילת היום כבר מתארים לעצמם בדמיונם יום מלא הצלחה, ואם לא זכו שיהיה היום כפי שראו אותו בעיני רוחם, הם נרגזים וזועפים ותחושתם כמציאות של כישלון. אמנם על סמך מה החליטו מראש כיצד יטפס היום הזה על במתי ההצלחה. והגישה הנכונה היא לקוות ולהתפלל לטוב, אבל להיות מציאותי ולדעת כי לא תמיד התכניות שהכינו עבורו מן השמים תואמות את רצונו וחזונו. וכבר אמר הכתוב - 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום' (משלי יט, כא).

ואם האדם עיקש וגם כאשר רואה בעליל שאין הדברים נעשים כאשר קבע בתכניתו היפה, ולאכזבתו כל חלקיה מתמוססים במבחן המציאות, ובכל זאת הוא ממשיך להתעקש, ומנסה שוב ושוב, משום שהוא נעול על תכניתו שקבע לעצמו, והוא עומד על כך בדווקא שעתידו יקבע כפי שהוא החליט. אזי כאשר נתקל במכשולות החיים נעשה שבע רוגז ומכאוב. ונמצא שלא די שהוא מתאכזב על שלא עלתה תכניתו יפה, אלא שלבסוף גם מתייסר במכאובים על כל עמלו אשר היה לריק ולא הגיע לכלום. והנה אם היה מתנהג בתבונה ובישוב דעת [והיה מטה אצלו להקשיב לבת-קול היוצאת אליו מן השמים] היה יודע אימתי הזמן לוותר ולסגת ולנסות בכיוון אחר, והיה חוסך מעצמו יגיעה ועגמת נפש.

כשאנו מצפה כל דבר קטן הוא שמחה עבורו

וכאשר האדם חי באופן נכון, בלי לבנות לעצמו

מגדלים הפורחים באוויר, הן לגבי כל יום ויום והן לגבי תכנית כלל חייו, הרי לא ינחל אכזבות, כיון שמעולם לא ציפה למאומה, ואדרבה כל הישג הקטן ביותר הוא הפתעה עבורו שהרי גם המעט הזה לא היה בטוח בו, ומתענג עליו ומודה ומשבח לה' שהעניק לו זאת.

וכמו כן גם כאשר נטה ה' חסד על האדם והגיע להצלחה ושגשוג, צריך הוא תמיד להיות בספק אם הצלחתו תימשך, כי העתיד נעלם ואין לו שום הבטחה על כך. ובכל יום שנמשך עליו הטובה הוא הפתעה מחדש, כי אין אדם יודע מה ילד יום ומה המחר טומן בחובו, ועל כל רגע מוצלח חייב מחדש תודה להש"ת. וכשהאדם חי ברגש הזה אזי אפילו אם ח"ו יפסק ממנו טובה והצלחה זו, לא יחוש כמי שניטל ממנו דבר, אלא שעתה לא המשיכו לתת לו, כי מלכתחילה ידע שכל יום הוא נתינה חדשה.

משל למה הדבר דומה לאדם שהתגלגל לארץ נכריה, ואין בידו מאומה בלי שום מכר ומודע, והרי הוא תועה ותוהה על עתידו באין לו כל ציפה והוא חושש שיוותר מבלי כל. והנה בא אדם ומפייסו בדברים ומזמינו לביתו להיות סמוך על שולחנו. וכאשר שומע זאת הוא מתמלא בשמחה וגיל ומודה ומשבח לה', ואף שעדיין אינו יודע מה טיבו של אדם זה, האם עשיר הוא ויוכל לתת לו צרכיו בהרחבה, והאם נדיב לב הוא ויגיש לפניו מזונו בנועם ובכבוד, או שמה מעוט אמצעים הוא או כילי. ובסתר לבו הוא מייחל שהלוואי יהיה הכל באופן הטוב ביותר. אך אין לו כל ציפה שבאמת כך יהיה, וגם אם בסופו של דבר היה הכל באופן צנוע ופשוט, הוא גם מאושר ושמח, ואין עולה על דעתו שום רגש אכזבה ותרעומת, שהרי גם המעט הזה לא היה צפוי שישגי, וכל טובה וטובה שמקבל הוא הפתעה ועונג עבורו.

וכך הם החיים בעולם הזה, שהאדם אינו יודע מה מוכן עבורו ואם כלל יחיה ברגע העתיד לבוא, וכשזוכה להשיג צרכיו הבסיסיים אזי בכל רגע עליו להיות מאושר וטוב לב. וכאשר חי האדם בהשקפה כזו אינו מעלה על דעתו כלל להתרעם על שלא השיג באופן יותר טוב ונעלה, ואדרבה כל שלב הוא הפתעה נעימה עבורו. שהרי כל העתיד הוא בעיניו דבר נעלם, ותמיד מתפלא על כל טובה שהגיעה

אליו. וגם אם עדיין מקווה להרבה יותר מזה, הכל הוא בגדר שאיפה כמוסה וחלום, ואין לו כל כאב לב והתמרמרות על זה שלא הגיע לכך.

לשאוף לגדולות אך לא להיצמד אל התכניות

ובוודאי שבעניינים רוחניים צריך האדם לשאוף ליעדים, אך גם בהם אל לו לקבוע יעדים, ההבדלים בין הגישות הם לכאורה דקים, אך רחוקים הם זה מזה כרחוק מזרח ממערב. לדוגמא: כשאדם שם לעצמו יעד לדעת את הש"ס כולו, הרי עצם הצבת היעד הוא דבר נכון וזה גורם לו להשקיע יותר מאמצים בעמלו בתורה. אך עליו להיות מודע לכך שאפילו אם לא יגיע אל היעד וידע רק חצי ש"ס או רביע הוא גם דבר נפלא, ואף עצם לימוד התורה הוא מצוה נעלית ועבודת ה' רוממה. אך אם הוא קובע בלבו ומכניס לראשו שרק אם יגיע אל היעד המושלם ייחשב שהצליח דרכו, כי אז אפילו אם יעסוק בתורה ימים ושנים אמנם לא יצליח להגיע לידיעת כל הש"ס יחוש כישלון וכאילו לא פעל מאומה. ונמצא שעל ידי החלטתו הביא על עצמו כאב לב ומפח נפש תמורת השמחה והנחת רוח שהיו ראויים להיות מנת חלקו. וכן אם יתברר לו באמצע דרכו שלא יצליח להגיע אל היעד כפי שסבר בתחילה, עלול להרפות ידיו לגמרי, ויצא מופסד בגין החלטתו השגויה בראשית הדרך.

ואין הכוונה שעל האדם לשבת בחיבוק ידיים ולא ליטול יוזמה לפעול, ובוודאי מותר וגם נכון ורצוי שהאדם יציב לפניו מטרה ויעד ואף יהגה עצות ותחבולות כיצד ובאיזה פעולות ומעשים יגיע לידי מטרתו, ויהיו עיניו נשואות בתפילה לבקש שיעזרוהו מן השמים להצליח דרכו. אך בתנאי שיראה זאת מלכתחילה רק כנסיון ואפשרות, והעיקר שלא יקשור את גורלו ועתידו וכל מצב רוחו ואושר נפשו עם התכנית הזאת. ובכל עת יזכיר לעצמו שיתכן שלא יצליח באופן זה ואולי נכונו לו מאת ה' השגת צרכיו בצורה אחרת. רק כיוון שנפשו נמשכת לדבר זה, וגם נראה לו אפשרות סבירה שתכנית זו תצליח, על כן הוא רואה בכך לכאורה הכוונה מלמעלה לעסוק בזה, אולם תמיד

הוא מוכן לאפשרות שמהלכיו לא יניבו תוצאות, ואז ישנה דרכו ופעולותיו לפי הנסיבות.

ואל יצר לו על מה שעמל בלי להשיג מאומה, כי עליו לדעת שמאחר שזימנו לו מן השמים את הרעיון לעסוק באותו דבר הרי זה מה שנגזר עליו לעשות באותה שעה, וכדכתיב - 'מה' מצעדי גבר כוננו' (תהילים לו). ונתברר למפרע שכל מטרת התכנית היתה רק בכדי לכוון אותו לאותה התעסקות, אבל הצלחת הדבר מעולם לא היתה מיועדת לו. ומה לנו בהדי כבשי דרחמנא, כי מאד עמקו מחשבותיו, ואין אתנו יודע עד מה.

להניח הנהגתו על ה'

וכל הדברים האמורים הינם לא רק כעצה טובה לחיים שלווים ומאושרים, אלא הם הדרכה נכונה לחיי בטחון בה', כי השם את כל יהבו בתכניותיו, ומחשבתו וכוונתו לקבוע את גורלו בידו שהעניינים יסתדרו דווקא כפי שהוא החליט, עליו לחשוש אם אינו נכנס בגדר הנאמר - 'ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור לבו' (ירמיה יז, ה). ובאמת בשורש הענין, הדבר הזה נובע גם ממידות פחותות ושחצנות, שיש לו עזות וחציפות להחליט שעל פיו ייקבע דבר, ושתמיד מגיע לו שיעשו עמו כפי גבהות רוחו, ואם אין מהלך סגנון חייו מסתדר בדיוק לשביעות רצונו כפי התכנית שהתווה לעצמו, הוא מתמרמר ומתרעם. בעוד הצדיק בעדינותו ובענוותנותו נפשו כנועה ומקבל הכל באהבה, ואינו תובע מאומה ויודע שאין חייבים לו כלום, וגם הוא רך כקנה להתאים דרכו כפי שמנחים אותו מלמעלה. וכמו שמצינו ביעקב אבינו ע"ה שאמר 'קטונתי מכל החסדים'. ובכל פרט שמצליח רואה הפתעה נעימה ומודה ומשבח לה', ונמצא כל ימיו באושר ונחת רוח.

והעיקר, שיודע הצדיק ומכיר כי מאת ה' כל זאת, ולכן גם זה שהוא מכין תכנית מסויימת אין זה אלא משום חובת ההשתדלות, אבל אם מן השמים מכוונים אותו באופן אחר, הוא מקבל זאת בשמחה. ולבו סמוך ובטוח על נפלאות ההנהגה העליונה. וככתוב - 'מה' מצעדי גבר ואדם מה יבין דרכו' (משלי כ, כד).

הופיע! גליון השישי של **להתמוגג** חודש תמוז

אלפי בני הקהילה
אנשים, נשים וטף
הולכים **להתמוגג**
מעשרות מדורים מלאי
תוכן רוחני מעשיר
מה עם המשפחה שלך?

צור קשר
054-8422488

מנויי המפעל שהירחון לא הגיע לביתם,
או שהחליפו כתובת מגורים בתקופה האחרונה,
מתבקשים להשאיר שם מלא וכתובת מעודכנת,
בקו מכון בן מלך 03-3077354 שלווחה 5

בברכת התורה
ההנהלה

לוצקין
ביטוחים
מסד ביטוחי אסדרה

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com